

Purpose. Study of levels and opportunities for the development of social workers' emotional competence in the process of their professional training.

Methods. Theoretical – analysis of sociological, psychological and pedagogical literature in order to determine the meaning of the concepts "competence", "professional competence of a social worker", "emotional competence" of a social worker, studying their structural components; synthesis, comparison, systematization, generalization in order to substantiate the theoretical positions of the research; empirical – observations, methods for evaluating emotional intelligence (emotional competence), suggested by N. Hall.

Results. The content of the concept "professional competence of a social worker", "emotional competence of a social worker" is specified, and the levels of emotional intelligence (emotional competence) of future social workers are investigated.

Originality. The structure of professional competence of a social worker as a set of the following competencies is offered: a special, related to the content and specifics of social work; methodological (technological), associated with the choice of professional methods of action, decisions in the process of providing social and psychological services. The latter includes several competencies: socio-psychological (social-perceptual and communicative), differential-psychological and autopsychological.

As part of the psychological competence of a social worker, we distinguish two areas: cognitive and emotional-volitional. The emotional-volitional sphere of social worker's professional competence can be described with the help of the concepts of "emotional intelligence", "emotional competence", "emotional culture".

Conclusion. The results of studying the future social workers' level of emotional competence showed the necessity to study the conditions of formation and development of this integrative quality of personality in the process of their professional education.

Keywords: competence; professional competence of a social worker; emotional competence; emotional intelligence; emotional culture.

Одержано редакцією 02.01.2018 р.
Прийнято до публікації 09.01.2018 р.

УДК 373.2.011.3-051:017

Зозуляк-Случик Р. В.,
к. п. н, доцент кафедри
соціальної педагогіки та соціальної роботи,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника, Україна

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Глобалізаційні, трансформаційні процеси, що відбуваються у сучасній вищій освіті зумовили безпрецедентні зміни, де професорсько-викладацький склад має нести певну відповідальність за рівень професійних знань, їх якість, що ґрунтуються на базових академічних і етичних цінностях. У статті окреслено сутність процесу формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах. Виявлено усесторонні підходи до дефініції «концепція» у науковій сфері.

Детально обґрунтовано концепцію формування професійної етики майбутніх фахівців соціальної роботи в університетах. Розглянуто нормативно-правову основу даної концепції. Подано принципи та положення, що стали основою розроблення концепції формування професійної етики майбутніх фахівців соціальної роботи концепції.

Визначено мету концепції, яка полягає в обґрунтуванні системи формування професійної етики майбутніх соціальних працівників університетів, спрямованої на

безперервне і системне вдосконалення їхніх професійно-етичних знань і вмінь. Деталізовано завдання означеної концепції. Конкретизовано чинники та напрями концепції формування фахівців в університетах.

Ключові слова: соціальний працівник; соціальна робота; університет; концепція; концептуальний підхід; професійна етика.

Постановка проблеми. Трансформаційні процеси, що відбуваються сьогодні у вищій освіті зумовили безпрецедентні зміни, де нормою діяльності вищих навчальних закладів повинні стати високі моральні стандарти. Водночас професорсько-викладацький склад має нести певну відповідальність за рівень професійних знань, їх якість, що ґрунтуються на базових академічних і етичних цінностях [1, с. 6].

Звідси доходимо висновку, що, створюючи концепцію формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах, ми повинні враховувати ті сучасні зміни, що торкнулися вищої освіти – з одного боку, та брак моральних ціннісних орієнтацій як у суспільстві, так і в молодіжному середовищі – з іншого. Оскільки це значно впливає на процес формування професійної етики майбутніх фахівців соціальної роботи.

Сучасні науковці зазначають, що спрямованість вектора професійної освіти у площину ціннісно-сміслових орієнтирів інтелектуально-моральної педагогіки зумовлює принципову потребу переосмислення всіх чинників впливу на процес формування професійно-етичної компетентності майбутніх фахівців. Тому нині відчувається гостра потреба в підготовці компетентної, ерудованої, морально свідомої особистості із вираженим почуттям взаємної поваги і довіри в системі «соціальний працівник-клієнт», конкретно визначеними моральними стосунками, небайдужою до життєвих ситуацій інших, здатної бути готовою до виконання свого обов'язку як духовної чесноти [2, с. 9].

Тому в університеті необхідно створити таке середовище, яке орієнтоване на творчий підхід до формування професійної етики в майбутніх соціальних працівників, використання особистого творчого досвіду для самостійного отримання інформації, потрібної для розвитку професійно-етичної компетентності фахівців.

Висловлене вище спрямовує нас на наукове переосмислення змісту, норм і цінностей професійної етики, розуміння як професійно й особистісно значущої складової особистості майбутніх соціальних працівників університетів, визначення педагогічних механізмів її розвитку. Отже, можемо потвердити, що склалися необхідні суспільні й наукові передумови для розробки цілісного концептуального підходу до формування професійної етики майбутніх соціальних працівників.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. З метою розроблення концепції формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах нами взято за основу розвідки науковців Л. Архангельського, М. Бахтіна, В. Беха, А. Горілого, І. Зверєвої, І. Зязюна, О. Карпенко, А. Капської, І. Козубовської, М. Лукашевича, В. Лутай, В. Назара, С. Пальчевського, В. Поліщук, В. Полтавця, Т. Семигіної, Л. Хоружої.

Метою статті є визначити концептуальні основи формування професійної етики майбутніх фахівців соціальної роботи в університетах.

Виклад основного матеріалу. Насамперед, спробуємо з'ясувати означення самого терміна «концепція» – та акцентуємо, що його тлумачення (від лат. *conseptio* – розуміння, система) в сучасній теорії і практиці не є однозначним. Так, концепція часом тлумачиться як певний спосіб розуміння яких-небудь явищ, основна точка зору; як система поглядів на процеси і явища в природі й суспільстві [3, с. 275]; як комплекс заходів [4, с. 222].

У філософському контексті дане поняття трактується як «система поглядів, яка визначає розуміння явищ і процесів, об'єднаних фундаментальним задумом і провідною ідеєю» [5, с. 238]. Воно співпадає і з трактуванням поняття у педагогічній площині [6, с. 177].

На думку науковця А. Каленського, поняття «концепція» можна розглядати у двох вимірах: як базову ідею педагогічного дослідження і як форму презентації результатів науково-дослідницької роботи [7, с. 128]. Найбільш точним стосовно дослідження є розуміння концепції як сукупності наукових знань про об'єкт, представлених і оформлених спеціальним чином. Ми схильні до позиції дослідника стосовно визначення терміна «концепція» як комплексу ключових положень, що всесторонньо розкривають суть, зміст, особливості досліджуваного явища, його існування в дійсності або практичній діяльності людини [8, с. 366].

Концепція дослідження полягає у створенні педагогічної системи формування професійної етики майбутніх соціальних працівників університетів, її змістовому наповненні моральною компонентою, постійному науково-методичному і професійно-етичному супроводі майбутніх фахівців соціальної роботи в університетах, що вможливить ними здійснення етично спрямованої професійної діяльності у соціальній сфері.

Нормативно-правовою основою концепції в нашому розумінні послужать Закони України «Про освіту» і «Про вищу освіту», Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» від 25 червня 2013 р. №344/2013, Проект Концепції розвитку освіти на період 2015–2025 рр., положення Кваліфікаційної рамки Єдиного простору вищої освіти, Державний галузевий стандарт спеціальності «Соціальна робота».

Слід наголосити й на тому, що дана концепція спрямована на оволодіння студентами університетів спеціальності «Соціальна робота» відповідними професійно-етичними знаннями, уміннями і навичками, формуванню їхньої компетентно-моральної особистості в умовах навчально-виховного процесу вищих навчальних закладів, що органічно поєднується з професійними формами роботи в процесі інтеграції у фахову діяльність сучасних закладів соціальної сфери України. Задля забезпечення цього навчально-виховний процес університетів має ґрунтуватися на студентоцентрованому підході. Тобто, для досягнення результатів навчання необхідно враховувати особливості пріоритетів особистості шляхом надання їй більших можливостей у виборі змісту, темпу, способу та місця навчання [9, с. 59].

Хочемо зазначити, що концепція формування професійної етики майбутніх фахівців соціальної роботи базується на: соціальному замовленні суспільства; зарубіжному і вітчизняному досвіді формування професійно-етичних цінностей у майбутніх соціальних працівників університетів; зміщенні акцентів освітнього процесу на культивування професійної рефлексії та конструктивного діалогового стилю вирішення проблем; нових вимогах до майбутнього соціального працівника; практичному досвіді формування професійної етики в університетах [7, с. 129].

В основу концепції, що розробляється, закладено наступні положення:

- етична концепція відповідальності, яка розглядає **принцип відповідальності** як базовий у етиці сучасної глобальної науково-технічної ери.
- філософська професійно-етична теорія, яка розкриває зміст, структуру, норми та принципи етики як науки та її ключові категорії;
- учення про інтеріоризацію, відповідно до якого шляхом засвоєння індивідом суспільного досвіду через соціальні способи діяльності в нього формуються психологічні особливості;
- теоретичні засади гуманізації професійної освіти;
- засади теорії етично-морального формування студентської молоді;
- формування і виховання етичної культури, моральних якостей майбутніх фахівців соціальної сфери у процесі професійної підготовки;
- професійна підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери;
- теоретико-методичні засади фахової комунікації.

У розробленні концепції формування професійної етики майбутніх соціальних працівників університетів, нам прислужилась низка принципів:

- *суб'єктності* (суб'єктом педагогічної взаємодії є студент);
- *оптимальності* (забезпечення не тільки успішного засвоєння знань, умінь та навичок майбутніх соціальних працівників, а й позитивної динаміку їхнього морально-духовного формування, розвитку професійно важливих якостей, моральної свідомості, скерованість на компетентну професійну діяльність тощо);
- *взаємозалежності* (взаємозумовленість професійно-етичного формування суб'єктів взаємодії в системах «викладач—студент», «студент—студент»; взаємозалежність морально-етичної діяльності майбутнього соціального працівника та клієнтів);
- *фасилітації* (особистісно опосередкований супровід професійного навчання майбутніх фахівців соціальної роботи на засадах етичних цінностей; побудова чуттєвої основи, яка сприяла б інтелектуальній співтворчості й духовній взаємодії; максимальна підтримка майбутнього фахівця в його особистісно-професійному моральному зростанні);
- *людиноцентризму* (партнерська взаємодія суб'єктів навчання в умовах реалізації гуманістично-орієнтованого підходу);
- *ампліфікації* (оволодіння знаннями морально визначених дій шляхом максимального збагачення й духовного насичення навчального матеріалу незалежно від його спрямованості);
- *студентоцентризм* (повага до пріоритетів, інтересів, прагнень, думок студентів);
- *конструктивізму* (активно-позитивне ставлення студентів до оточуючих, готовність впливати на них, керуючись гуманістичними цінностями);
- *проектування особистісної траєкторії формування* (забезпечення усвідомленого вибору цілей, темпу навчання, форм, методів і технологій вдосконалення та самовдосконалення фахівців);
- *співтворчості* (орієнтація студентів із різними рівнями сформованості професійної етики на спільну творчу діяльність);
- *індивідуалізації* (професійно-етична самоосвіта та саморозвиток – головним пріоритетом формування є створення умов для самоосвітньої діяльності шляхом самовизначення, самовдосконалення, саморозвитку, самоорганізації, самоконтролю і самокорекції й спрямована на реалізацію особистісних освітніх цілей).

Хочемо наголосити, що формування професійної етики майбутніх соціальних працівників університетів ми визначаємо як процес цілеспрямованого й систематичного впливу на мотиваційну, когнітивну та емоційну сфери студентів, метою якого є становлення такої особистості, котра усвідомлює значення етичної складової своїх професійних обов'язків, має розвинуті морально-особистісні якості та практичні вміння фахівця. Тому за основу розроблення концепції формування професійної етики майбутніх фахівців соціальної роботи ми взяли цілеспрямовану систему науково-методичних і теоретико-методологічних способів трактування та розуміння моральних норм, цінностей, принципів професійної етики.

Результативність виховної, аналітично-планової, адвокативної та посередницької діяльності соціальних працівників значною мірою залежить від рівня сформованості професійної етики. Її формування позначається на системі мислення фахівця, орієнтованого на майбутнє, тобто на його компетентність, що визначено в рекомендаціях Європейського парламенту і Європейської ради ключовим завданням освіти ХХІ століття. Ці ідеї знайшли відображення в низці завдань, сформульованих у Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр., Національній рамці кваліфікацій, прийнятій у 2011 р. в Україні. Компетентність за проектом Тюнінг Європейської Комісії – це динамічна комбінація знань, розуміння, умінь, цінностей, інших особистих якостей, що описують результати навчання за освітньою програмою; компетентність як набуті реалізаційні здатності особи до ефективної діяльності [9, с. 32].

На нашу думку, специфічними особливостями професійно-етичної освіти майбутніх соціальних працівників університетів є поєднання професійної (фахової) та етичної складових з урахуванням сучасних вимог до їх професійної підготовки. Результативність здійснення цієї діяльності значною мірою залежить від рівня професійно-етичних знань, умінь, професійно важливих якостей соціальних працівників.

Дана концепція побудована на певних стрижневих компонентах, до якої належать: 1) об'єкти формування професійної етики, які піддаються поширенню дії концепції, зокрема: сукупність дієвих знань у галузі професійної етики; норми, цінності та принципи професійної моралі; етична компетентність; 2) суб'єкти процесу формування професійної етики, котрими є викладачі університетів, фахівці соціальної роботи – методисти, що реалізують концепцію, і студенти – майбутні соціальні працівники; 3) досягнутий рівень знань у галузі методології, теорії, методики і технології формування професійної етики з позицій основних положень гуманістичного, деонтологічного, аксіологічного, системного, компетентнісного, акмеологічного, особистісно-діяльнісного підходів.

Виходячи з окресленого, спробуємо виписати *мету концепції*. Вона полягає в обґрунтуванні та розробленні цілісної, відкритої, гнучкої системи формування професійної етики майбутніх соціальних працівників університетів, спрямованої на безперервне і системне вдосконалення їхніх професійно-етичних знань і вмінь, важливих якостей, формування кваліфікованого фахівця у навчально-виховному процесі університету.

У досягненні окресленої цілі виокремимо ключові завдання, які потребують вирішення, а саме: 1) обґрунтування, розроблення та впровадження в навчально-виховний процес університетів системи формування професійної етики майбутніх соціальних працівників; 2) визначення педагогічних умов формування професійної етики майбутніх соціальних працівників у системі навчально-виховної роботи університетів; 3) розроблення портфоліо для викладачів університетів із наповненням його експериментальним матеріалом з теми дослідження «Теорія і методика формування професійної етики майбутніх соціальних працівників»; 4) класифікація освітніх форм формування професійної етики майбутніх соціальних працівників та вибір викладачами університетів найбільш придатних для застосування в роботі; 5) розроблення технології формування професійної етики майбутніх соціальних працівників університетів.

Озброївшись певними фаховими знаннями й уміннями, майбутні соціальні працівники стикаються з певними проблемами, які їм доведеться вирішувати в ході навчально-виховного процесу університетів. І тут, звичайно приходить на допомогу Концепція формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах, яку необхідно спрямувати у правильне фахове русло. Тому концепція спрямована на вирішення певних проблем.

Насамперед робота цієї категорії спеціалістів обумовлена хронічною мінливістю соціальної ситуації в суспільстві, погіршенням матеріального і морального стану українців, політичною й економічною невизначеністю розвитку суспільства, зростанням кількості маргіналізованих і дезадаптованих осіб, високим рівнем відповідальності за кінцеві результати і водночас жорсткими часовими обмеженнями прийняття рішень фахівцями, виникненням екстремальних ситуацій.

Водночас запровадження інновацій та наукомістких технологій у навчально-виховний і навчально-виробничий процеси ведуть до розширення функцій майбутніх соціальних працівників, а реалізація нових ідей потребує знань, умінь, навичок і здатностей виконувати професійну діяльність в етичній площині.

З іншого боку на результативність формування професійної етики майбутніх соціальних працівників впливають певні чинники, з якими доводиться стикатися через відсутність:

- обґрунтованих концептуальних рішень щодо формування професійної етики майбутніх соціальних працівників університетів;

- науково обґрунтованої системи формування професійної етики, зорієнтованої на безперервне вдосконалення, самовдосконалення і саморозвиток майбутніх соціальних працівників університетів; (педагогічних і методичних систем навчання, зорієнтованих на інтелектуалізацію потенціалу особистості, актуалізацію її суб'єктної позиції в процесі цілеспрямованого та спеціально організованого неперервного і поетапного формування компетентних фахівців);
- методичних рекомендацій щодо різномірного формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетській системі;
- рекомендацій щодо формування професійної етики майбутніх соціальних працівників університетів у науковій літературі вітчизняній і зарубіжній літературі;
- розроблених і обґрунтованих технологій формування професійної етики майбутніх соціальних працівників університетів як у системі навчально-виховного процесу закладу, так і навчально-виробничого у процесі проходження практик.

Далі спробуємо окреслити стратегічні напрями концепції формування професійної етики майбутніх соціальних працівників університетів: 1) чітке визначення основних методологічних підходів формування професійної етики майбутніх соціальних працівників університетів; 2) впорядкування, розширення та збагачення термінологічного простору педагогічної науки; 3) встановлення нових властивостей і особливостей досліджуваного об'єкта: виявлення закономірностей і принципів його формування; 4) визначення перспектив розвитку досліджуваного напрямку чи науки загалом.

У системі формування професійної етики майбутніх соціальних працівників університетів важлива роль відводиться інноваційним педагогічним і фаховим технологіям, спрямованим на вдосконалення професійної етики. З-поміж них виділяємо такі: ігрові, проектні, інформаційно-комунікативні, технології співпраці, кейс-метод тощо. Педагогічні технології повинні тісно поєднуватися із сучасними виробничими технологіями, що сприятиме інтеграції педагогічних та фахових знань і вмінь, необхідних для якісного надання соціальної допомоги клієнтам, котрі потрапили в кризову життєву ситуацію. Відповідно до сучасних тенденцій розвитку освіти доцільно обирати ті форми, методи, технології формування майбутніх соціальних працівників, які найбільшою мірою відповідають тренуванню розумових здібностей, логічного інтелекту і вербальних навичок у навчально-виховному процесі, використанню потенціалу змісту професійної етики для розкриття творчих здібностей, самовдосконалення, саморозвитку особистості.

Формування професійної етики майбутніх фахівців соціальної роботи в університетах уможливорює оволодіння новими професійно-етичними знаннями й уміннями вирішення практичних та оперативних завдань, задоволення пізнавальних інтересів і потреб. Такий процес має протікати за умови урахування специфічних особливостей професійної етики; особистісних потреб у формуванні, вдосконаленні, самовдосконаленні та саморозвитку студента. Результативність цієї роботи визначається рівнем сформованості у соціальних працівників системи професійно-етичних знань і вмінь, компетентністю важливих якостей.

Водночас, формування професійної етики майбутніх соціальних працівників університетів відбувається в педагогічній системі, в якій ефект резонансу когнітивних і гуманітарних, а також морально-ціннісних орієнтацій підвищує ефективність і веде до нарощування позитивних змін у їхніх морально-етичних якостях.

Базуючись на аналізі наукових джерел та в процесі дослідження в основу змісту педагогічної системи було закладено такі положення: 1) студент – майбутній соціальний працівник – з об'єкта педагогічного впливу в процесі розвитку професійної етики стає суб'єктом навчальної і виробничої діяльності; 2) формування професійної етики студентів здійснюється в атрибутивній структурі цілісного педагогічного процесу, що складається з: динамічно стійких педагогічних стратегій (реалізує функцію

механізму саморегуляції системи, її нормативно-методологічного забезпечення); цільового осередку (реалізує функцію джерела системи, її результативно-оцінного забезпечення); педагогічних умов, які відображають організаційно-змістовний компонент системи; сукупності педагогічних методик і технологій, що визначають шляхи ефективної реалізації системи, яка реалізує функцію її організаційно-методичного забезпечення; 3) педагогічна система розвитку професійної етики у майбутніх соціальних працівників є частиною освітнього простору університету, де поєднуються наукова творчість і професійна практика студентів.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Отже можемо констатувати, що запропонована концепція – це комплекс ключових положень та ідей, що досить повно й усебічно розкриває суть, зміст і особливості досліджуваної проблеми, є базовою, відправною ідеєю для обґрунтування педагогічної системи формування професійної етики майбутніх соціальних працівників університетів.

Список використаної літератури

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету. Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики»; / за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ: Таксон, 2016. 234 с.
2. Жадленко І. О. Формування професійно-етичної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... к-та пед. наук : 13.00.04 / Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2017. 20 с.
3. Тлумачний словник української мови / укладачі Т. В. Ковальова, Л. П. Коврига. Харків: Синтекс, 2002. 672 с.
4. Все про соціальну роботу : навч. енциклопед. словник-довідник / за наук. ред. В. М. Пічі. 2-ге вид., виправ., перероб. та доп. Львів: Новий Світ, 2000, 2013. 616 с.
5. Философский энциклопедический словарь / Ред.-сост. Е. Ф. Губский и др. URL: <http://terme.ru/dictionary/184/word> (дата звернення 18.12.2017).
6. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Вид. 2-ге, допов. і випр. Рівне: Волинські обереги, 2011. 552 с.
7. Каленський А. А. Розвиток професійно-педагогічної етики у майбутніх викладачів спеціальних дисциплін: монографія. 2-ге вид., випр. і допов. Київ: ЦП «Компринт», 2016. 424 с.
8. Современный философский словарь / под общ. ред. В. Е. Кемерова. 3-е изд., испр. и доп. Москва: Академический проект, 2004. 864 с.
9. Національний освітній глосарій : вища освіта / авт.-уклад. : І. І. Бабин, Я. Я. Болюбаш, А. А. Гармаш та ін.; за ред. Д. В. Табачника і В. Г. Кременя. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. 100 с.

References

1. *Academic honesty as the basis for the sustainable development of the university* (2016). Kyiv: Takson (in Ukr.)
2. Zhadlenko, I. O. (2017). Formation of professional and ethical competence of future educators of pre-school educational institutions in the process of professional training. (PhD dissertation) *Theses. Zaporizhzhia* (in Ukr.)
3. *Explanatory dictionary of the Ukrainian language* (2002). Harkiv : Sinteks (in Ukr.)
4. *Everything about social work* (2000; 2013). In V. M. Pichi (Ed.). 2nd edition. Lviv: Noviy Svit (in Ukr.)
5. *Philosophical Encyclopedic Dictionary*. Retrived 18/12/2017, from <http://terme.ru/dictionary/184/word> (in Ukr.)
6. Goncharenko S. U. (2011) *Ukrainian Pedagogical Encyclopedic Dictionary*. Rivne: Volinski oberegi (in Ukr.)
7. Kalenskiy A. A. (2016) *Development of professional and pedagogical ethics for future teachers of special disciplines: monograph*. Kyiv: TsP «Komprint» (in Ukr.)
8. *Contemporary Philosophical Dictionary* (2004). Moscow: Akademicheskii proekt (in Rus.)
9. *National Education Glossary: Higher Education* (2011). Kyiv: TOV «Vidavnichiy dim «Pleyadi» (in Ukr.)

Zozuliak-Sluchyk R. V.,

Ph.D. in pedagogic; Associated Professor;

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ukraine.

FORMATION OF FUTURE SOCIAL WORKERS' PROFESSIONAL ETHICS AT UNIVERSITIES: CONCEPTUAL PROVISIONS

Introduction. The globalization and transformational processes taking place in modern higher education have led to unprecedented changes, where the teaching staff should bear some responsibility for the level of professional knowledge, their quality, based on basic academic and ethical values.

By creating a concept for shaping the professional ethics of future social workers at universities, we should take into account those modern changes that have affected higher education - on the one hand, and the lack of moral value orientations in society as well as in the youth environment - on the other.

Methods of definition of conceptual foundations of formation of professional ethics of future specialists of social work at universities.

Results. The concept of the research is to create a pedagogical system of formation of professional ethics of future social workers in the universities, it is the content of the moral component of the permanent scientific-methodical and professional ethics to support the future professionals of social work at the University that will enable the implementation of ethically directed professional activity in the social sphere.

Formation of professional ethics of future specialists in social work at universities makes it possible to master the new professional and ethical knowledge and skills of solving practical and operational tasks, satisfying cognitive interests and needs. Such a process should proceed on the basis of specific features of professional ethics; personal needs in the formation, improvement, self-improvement and self-development of the student. The effectiveness of this work is determined by the level of formation of social workers in the system of professional and ethical knowledge and skills.

Originality. It is in the outline of the concept of the formation of professional ethics for future social workers at universities.

Conclusion. Consequently, we can state that the proposed concept is a set of key positions and ideas that fully and comprehensively reveals the essence, content and features of the problem under study, is the basic, starting point for justifying the pedagogical system for the formation of professional ethics for future social workers of universities.

Key words: social worker; social work; university; concept; conceptual approach; professional ethics.

*Одержано редакцією 22.12.2017 р.
Прийнято до публікації 30.12.2017 р.*

УДК 37.013.42

Коломієць О.Г.,
д. ф. н., доцент кафедри
соціальної роботи та соціальної педагогіки,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького, Україна

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ЩОДО ПІДТРИМКИ МОЛОДИХ СІМЕЙ, ЯКІ ЗНАХОДЯТЬСЯ НА ЕТАПІ ОЧІКУВАННЯ НАРОДЖЕННЯ ДИТИНИ

Проаналізовано теоретичні та практичні положення щодо організації соціальної роботи з молодими сім'ями, які очікують на народження дитини, в розрізі сучасної соціально-економічної ситуації. Висвітлено основні проблеми молодого подружжя, включаючи аналіз їхньої актуальності на етапі народження немовляти. Показано переваги інтерактивного навчання молодого подружжя в процесі підвищення їхнього рівня готовності до народження дитини.

Визначені конкретні проблемні сфери взаємодії молодого подружжя, які слугують конфліктогенним середовищем родини. Акцентовано увагу на етапах підготовки молодого подружжя до народження дитини з врахуванням можливостей подолання основних соціальних, психологічних, юридичних і медичних проблем.

Ключові слова: сім'я; соціальна робота з молодим подружжям; стабільність шлюбних відносин.

Постановка проблеми. Історичні зміни, які відбулися в нашому суспільстві в останні роки (революція, військовий конфлікт, проведення АТО, економічна криза та ін.)